

Nieuwe wettelijke regeling personenvennootschappen

Frans de Kam

SAMENVATTING In dit artikel worden enige onderdelen behandeld van een wetsvoorstel voor een nieuwe wettelijke regeling van personenvennootschappen, waarvan mag worden aangenomen dat zij van invloed kunnen zijn op de inrichting van de jaarrekening van een personenvennootschap en/of van die van haar vennoten, of dat zij enige bemoeienis van een accountant zullen vergen.

1 Inleiding

Op 24 december 2002 is bij de Tweede Kamer een voorstel van wet (28 746) ingediend, dat strekt tot vaststelling van een nieuwe wettelijke regeling van personenvennootschappen. De nieuwe regeling zal worden opgenomen in Titel 13 van Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek, 'Vennootschap'. Inmiddels heeft de vaste commissie voor Justitie van de Tweede Kamer op 17 juni 2003 zijn verslag uitgebracht. De bedoeling van dit artikel is niet om een uitgebreid juridisch commentaar op het gehele wetsvoorstel te geven¹. Afgezien van een algemene oriëntatie in het begrip 'vennootschap' (paragrafen 2 en 3), worden in dit artikel enige onderdelen van het wetsvoorstel behandeld, waarvan mag worden aangenomen dat zij van invloed kunnen zijn op de inrichting van de jaarrekening van een personenvennootschap en/of van die van haar vennoten, of dat zij enige bemoeienis van een accountant zullen vergen. Daarbij wordt ervan uitgegaan, dat op de jaarrekening van de personenvennootschap en op die van haar vennoten Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen van de Raad voor de Jaarverslaggeving van toepassing zijn, of van toepas-

sing zijn verklaard. Het gaat om de volgende onderwerpen: inbreng (paragraaf 4); aansprakelijkheid (paragraaf 5); het voeren van een administratie (paragraaf 6); winst en verlies en uitkeringen (paragraaf 7); aspecten van toe- en uittreding van vennoten (paragraaf 8); omzetting van vennootschap in BV (paragraaf 9). Het artikel wordt afgesloten met een samenvatting (paragraaf 10).

2 Strekking van de nieuwe wettelijke regeling

In het vennootschapsrecht wordt een onderscheid gemaakt tussen kapitaalvennootschappen (NV en BV) en personenvennootschappen (maatschap, vennootschap onder firma en commanditaire vennootschap). Onderscheidende criteria waren steeds het persoonlijke karakter van de vennootschappelijke samenwerking, inbreng van arbeid, rechtspersoonlijkheid en aansprakelijkheid². De huidige bepalingen inzake personenvennootschappen zijn verspreid opgenomen in het Wetboek van Koophandel en in het Burgerlijk Wetboek. Zij worden nu samengebracht en opgenomen in een nieuwe titel 13 van Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek. Het voorstel van wet gaat echter veel verder dan het louter samenbrengen van bepalingen in een nieuw onderdeel van het Burgerlijk Wetboek. Ook inhoudelijk kan men spreken van een nieuwe wettelijke regeling. De huidige regeling inzake personenvennootschappen bestaat, afgezien van enkele latere aanpassingen, al vanaf 1838. In de praktijk is dan ook de behoefte ontstaan aan een fundamentele herziening. Strekking van de nieuwe wettelijke regeling is, dat het de vennoten mogelijk wordt gemaakt hun samenwerkingsverband in te kleden op de wijze die het best past bij hun concrete wensen en omstandigheden (TK, 28746, nr. 3, p. 1). Overigens is het wel zo dat de voorgestelde wettelijke regeling dwingend recht is en dat daarvan slechts kan worden afgeweken als dit uit de wet blijkt. In de nieuwe wettelijke regeling verdwijnen de vennootschap onder firma en de

Mr. F. de Kam is als senior manager verbonden aan de Sectie Bedrijfseconomie en Verslaggeving van het Directoraat Vaktechniek van Ernst & Young Accountants.

openbare maatschap. Vennoten kunnen kiezen voor een stille vennootschap (maatschap), of een openbare vennootschap met of zonder rechtspersoonlijkheid, of een commanditaire vennootschap als bijzondere vorm van de openbare vennootschap.

3 'Vennootschap' en haar onderscheidingen

3.1 Het begrip 'vennootschap'

Vennootschap is de overeenkomst tot samenwerking voor gemeenschappelijke rekening van twee of meer personen, de vennoten, welke samenwerking is gericht op het behalen van vermogensrechtelijk voordeel ten behoeve van alle vennoten door middel van inbreng door ieder van de vennoten (artikel 7: 800). De wetgever merkt daarbij op dat het moet gaan om samenwerking op voet van min of meer gelijkwaardigheid (TK, 28746, nr. 3, p. 6). Vaak zal de situatie dan ook zo zijn, dat de personenvennootschap voor jaarrekeningdoeleinden is aan te merken als 'joint venture'. Richtlijn 214.801 van de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving uitgevaardigd door de Raad voor de Jaarverslaggeving (RJ 214.801), omschrijft een joint venture als 'activiteiten, al of niet uitgevoerd in de vorm van een rechtspersoon of vennootschap, waarop als gevolg van een overeenkomst tot samenwerking tussen een beperkt aantal deelnemers de zeggenschap gezamenlijk wordt uitgeoefend'. De gezamenlijke uitoefening van zeggenschap veronderstelt gelijkwaardigheid van de deelnemers in de joint venture. In de visie van de Raad voor de Jaarverslaggeving (de RJ) kan dan ook een personenvennootschap die als een joint venture als hiervoor bedoeld is aan te merken, geen groepsmaatschappij zijn van een van de vennoten (RJ 214.804). De opmerking van de wetgever neemt evenwel niet weg, dat de vennootschapsovereenkomst zo kan zijn ingericht, dat toch een of meer vennoten ten opzichte van de andere vennoten beleidsbeslissingen kan nemen of afdwingen, zodat steeds per afzonderlijke vennootschap moet worden nagegaan, of de vennootschap als 'joint venture' kan worden gekwalificeerd. Overigens, de aard van een personenvennootschap brengt doorgaans mee dat een personenvennootschap als een deelneming van haar vennoten is aan te merken die tegen nettovermogenswaarde moet worden gewaardeerd, met uitzondering wellicht van een commanditair belang (artikelen 2: 24c lid 2 en 389 BW; RJ 214.105 en 202).

De samenwerking zal min of meer duurzaam van aard zijn, maar noodzakelijk is dit niet. Een vennootschap kan zijn aangegaan met het oog op één bepaalde transactie of één bepaald werk (TK, 28746, nr. 3, p. 7).

3.2 Onderscheidingen van vennootschap

Op de eerste plaats wordt een onderscheid gemaakt tussen een openbare vennootschap en een stille vennootschap (maatschap) (artikel 7: 801). Van de maatschap wordt geen specifieke omschrijving gegeven. Zij is een vennootschap die niet voldoet aan de vereisten voor openbare vennootschap, maar wel aan de omschrijving van vennootschap (TK, 28746, nr. 3, p. 8). Daarmee verdwijnt de openbare maatschap van het toneel. De huidige openbare maatschap wordt openbare vennootschap.

Een vennootschap is een openbare vennootschap, wanneer wordt voldaan aan de volgende vereisten:

- de vennootschap moet zijn gericht op het uitoefenen van een beroep of bedrijf (het onderscheid tussen beroep en bedrijf is dus niet langer rechtens relevant – TK, 28746, nr. 3, p. 8);
- de vennootschap moet op een voor derden duidelijk kenbare wijze naar buiten optreden door bij de naam de aanduiding 'Openbare Vennootschap', of afgekort 'OV' te gebruiken (TK, 28746, nr. 3, p. 9).

Op de tweede plaats wordt de openbare vennootschap onderscheiden in een openbare vennootschap met rechtspersoonlijkheid en die zonder rechtspersoonlijkheid (artikel 7: 802). Een openbare vennootschap is rechtspersoon indien dit in de overeenkomst van vennootschap is bepaald en de overeenkomst in een notariële akte is opgenomen, zulks met ingang van de dag volgende op die waarop de vennootschap onder opgave van haar rechtspersoonlijkheid is ingeschreven in het handelsregister. De naam van een openbare vennootschap met rechtspersoonlijkheid vangt aan of eindigt met de woorden 'Openbare Vennootschap met rechtspersoonlijkheid', hetzij voluit geschreven, hetzij afgekort tot 'OVR'.

Wanneer een personenvennootschap rechtspersoon is, heeft dat uitsluitend tot gevolg dat de vennootschap wat het vermogensrecht betreft met een natuurlijk persoon gelijk staat en dat tot het vennootschappelijk vermogen de vennootschap als rechtspersoon is gerechtigd (TK, 28746, nr. 3, p. 10). Rechtspersoonlijkheid van de vennootschap leidt niet tot beperking van de aansprakelijkheid van de vennoten (TK, 28746, nr. 3, p. 1). De fiscale transparantie blijft gehandhaafd (TK, 28746, nr. 3, p. 6).

Op de derde plaats wordt onderscheiden de commanditaire vennootschap, die een bijzondere vorm is van de openbare vennootschap. De commanditaire vennootschap is de als zodanig optredende openbare

vennootschap die naast een of meer gewone vennoten een of meer commanditaire vennoten heeft. De commanditaire vennoot is de vennoot die niet uitsluitend arbeid inbrengt, die uitgesloten is van de bevoegdheid om rechtshandelingen te verrichten voor rekening van de vennootschap en die in het verlies van de vennootschap niet verder behoeft te delen dan tot het bedrag van hetgeen hij heeft ingebracht of verplicht is in te brengen (artikel 7: 836).

De commanditaire vennootschap kan rechtspersoon zijn. Is daarvan sprake, dan dient haar naam aan te vangen of te eindigen met de woorden 'Commanditaire Vennootschap met rechtspersoonlijkheid', hetzij voluit geschreven, hetzij afgekort tot 'CVR'.

4 Inbreng

De samenwerking bij een personenvennootschap vergt inbreng door ieder van de vennoten. Ieder van de vennoten is tot inbreng (het leveren van een bijdrage tot het bereiken van het gemeenschappelijke doel) verplicht. Dat is reeds zo onder het huidige recht en daarin wordt dus geen verandering gebracht (TK, 28746, nr. 3, p. 11).

4.1 Wat kan worden ingebracht

De inbreng kan bestaan uit arbeid, geld en (het genot van) een vermogensbestanddeel, maar ook andere vormen van inbreng zijn denkbaar, zoals goodwill en know-how (artikel 7: 805 en TK, 28746, nr. 3, p. 11 en 12). Er zijn geen verschillen met het huidige recht.

4.2 Hoe kan worden ingebracht

De wijzen van inbreng kunnen – zoals ook thans – als volgt worden onderscheiden (TK, 28746, nr. 3, pp. 12 en 13):

- de inbreng gaat behoren tot het vermogen van de vennootschap in juridische en in economische zin;
- de inbreng gaat in juridische zin niet behoren tot het vermogen van de vennootschap, maar blijft toebehoren aan de inbrengende vennoot. Twee situaties kunnen zich dan voordoen:
  1. ingebracht wordt de economische eigendom van het goed: de vennootschap verkrijgt het genot van het goed met dien verstande, dat de vermeerderingen of verminderingen van de waarde van het goed, voor rekening van de vennootschap komen;
  2. ingebracht wordt slechts het genot van het goed: de vennootschap verkrijgt het genot van het goed met dien verstande, dat de vermeerderingen of verminderingen van de waarde van het goed niet voor rekening van de vennootschap komen, maar

voor rekening en risico van de inbrengende vennoot blijven.

4.3 Afgescheiden vermogen

Bij een vennootschap die niet rechtspersoon is, ontstaat door de inbreng een 'vennootschappelijke gemeenschap'. Bij een vennootschap die rechtspersoon is, ontstaat door de inbreng een vermogen dat als zodanig toebehoort aan de vennootschap (TK, 28746, nr. 3, p. 13).

Datgene wat wordt ingebracht, mag gedurende het bestaan van de vennootschap uitsluitend worden aangewend ter bereiking van haar doel. Dat heeft onder meer tot gevolg, dat privé-crediteuren van een vennoot geen verhaal kunnen zoeken op de gemeenschap/het vermogen. Uitsluitend de crediteuren van de vennootschap hebben dat verhaal. Daarmee heeft (in afwijking van het huidige recht) iedere vennootschap die geen rechtspersoon is een afgescheiden vermogen (artikel 7: 806) (TK, 28746, nr. 3, p. 14). Uiteraard wordt bij een vennootschap die rechtspersoon is, het vermogen van de vennootschap door de rechtspersoonlijkheid afgescheiden van de privé-vermogens van de vennoten.

4.4 Jaarrekeningaspecten

Voor de jaarrekening van de vennootschap is slechts van belang de inbreng waarbij (tevens) de economische eigendom van goederen wordt verkregen. Immers, criteria voor opname in de balans van activa en passiva zijn beschikkingsmacht, bepaalde waarde, economische voordelen en economisch risico (RJ 130.101 t/m 105).

In het geval dat de personenvennootschap als een 'joint venture' is aan te merken, bepaalt RJ 214.811 dat de eerste waardering van de ingebrachte activa en passiva dient te geschieden tegen de reële waarde op het moment van de inbreng. Dit uitgangspunt is ook van toepassing op de personenvennootschap die geen joint venture is. Immers, een afzonderlijke rechtspersoon/vennootschap (ook al maakt hij deel uit van een concern) moet bij de verwerving van activa en passiva zelfstandig zijn positie bepalen en de verwerving in zijn jaarrekening verantwoorden in overeenstemming met de economische realiteit die de verwerving voor de rechtspersoon/vennootschap zelf heeft (RJ 130.106 t/m 112). De wijze van verwerking van de inbreng in de jaarrekening van de inbrengende vennoot is daarvan afhankelijk, of met en door de inbreng (tevens) de economische eigendom van goederen aan de personenvennootschap wordt overgedragen. Is dat wel het geval en geschiedt de inbreng in een joint venture, dan schrijft RJ 214.809 proportionele resultaatverant-

woording voor. Is de personenvennootschap geen joint venture, maar wel een deelneming die tegen nettovermogenswaarde moet worden gewaardeerd, dan is eveneens proportionele resultaatverantwoording voorgeschreven (RJ 214.211 en RJ 240.5). Wordt met en door de inbreng niet (tevens) de economische eigendom van goederen aan de vennootschap overgedragen maar blijft de inbreng voor rekening en risico van de inbrengende vennoot, dan blijft de inbreng in diens balans opgenomen (RJ 214.806 en RJ 130.109).

5 Aansprakelijkheid

5.1 Openbare vennootschap

Indien een vennoot, daartoe bevoegd, in naam van een openbare vennootschap heeft gehandeld en uit die rechtshandeling een verbintenis ten laste van de vennootschap is ontstaan, zijn alle vennoten van de vennootschap voor die verbintenis hoofdelijk verbonden (artikel 7: 813). De hoofdelijke aansprakelijkheid geldt ook wanneer de openbare vennootschap rechtspersoon is. Wil men beperkte aansprakelijkheid van de vennoten realiseren, dan moet toevlucht worden genomen tot de BV of NV (TK, 28746, nr. 3, p. 19). Deze bepaling van hoofdelijke verbondenheid – in het huidige recht al van toepassing op de vennootschap onder firma – betekent een verzwarende aansprakelijkheid van vennoten van de huidige openbare maatschap, op wie nu nog de regel van aansprakelijkheid voor gelijke delen van toepassing is.

In het geval dat een openbare vennootschap als opdrachtnemer een overeenkomst van opdracht aangaat, is iedere vennoot voor het geheel aansprakelijk ter zake van een tekortkoming in de nakoming van de overeenkomst, tenzij deze tekortkoming hem niet kan worden toegerekend (artikel 7: 813). Een beroepsfout van een vennoot hoeft dus niet onder alle omstandigheden te leiden tot hoofdelijke aansprakelijkheid van de overige vennoten (TK, 28746, nr. 3, p. 20).

5.2 Maatschap

Indien een vennoot een verbintenis ten laste van de maatschap heeft doen ontstaan, zijn de maten, indien de verbintenis een deelbare prestatie is, voor gelijke delen verbonden en anders hoofdelijk verbonden (artikel 7: 813).

5.3 Commanditaire vennootschap

Indien een gewone vennoot in naam van de CV heeft gehandeld en uit die rechtshandeling een verbintenis

ten laste van de CV is ontstaan, zijn alle gewone vennoten voor die verbintenis hoofdelijk verbonden. De commanditaire vennoten zijn daarvoor niet verbonden. Echter, een commanditaire vennoot wordt weer wel hoofdelijk aansprakelijk voor verbintenissen van de vennootschap, indien hij het hem opgelegde bestuursverbod overtreedt. Handelt een commanditaire vennoot in naam van de vennootschap (extern), of oefent hij door zijn handelen (intern) een beslissende invloed uit op het optreden door de besturende vennoten namens de vennootschap, dan is hij tegenover derden hoofdelijk verbonden voor de verbintenissen van de vennootschap die ten tijde van zijn handelen of daarna zijn ontstaan (artikel 7: 837). Hoofdelijke aansprakelijkheid kan derhalve ontstaan niet alleen door extern handelen, maar ook door intern handelen (de zogenaamde ruime opvatting in het huidige recht³).

5.4 Jaarrekeningaspecten

Zolang de zaakscrediteuren worden voldaan uit de gemeenschap/het vermogen van de vennootschap, zijn de hier bedoelde vormen van aansprakelijkheid subsidiair en dus voorwaardelijk.

RJ 310.103 beschouwt de hier bedoelde aansprakelijkheden als 'voorwaardelijke verplichtingen' die niet in de balans worden opgenomen. RJ 214.617 vormt daarvan een uitwerking en bepaalt, dat voorzover dit noodzakelijk is voor het inzicht dat de jaarrekening moet geven, over de aansprakelijkheid in de toelichting informatie moet worden gegeven. Indien en zodra de aansprakelijkheid effectief wordt, dient een schuld respectievelijk een voorziening in de balans te worden opgenomen.

6 Het voeren van een administratie

6.1 Administratieplicht en bewaarplicht

De besturende vennoten (dat wil zeggen de vennoten die krachtens de vennootschapsovereenkomst met het besturen van de vennootschap zijn belast) zijn verplicht van de vermogenstoestand van de vennootschap en van alles betreffende haar werkzaamheden, naar de eisen die voortvloeien uit deze werkzaamheden, op zodanige wijze een administratie te voeren en de daarbij behorende boeken, bescheiden en andere gegevensdragers op zodanige wijze te bewaren dat te allen tijde haar verplichtingen en rechten kunnen worden gekend (artikel 7: 814). Een soortgelijke bepaling bevat het huidige recht reeds in artikel 3: 15a BW. De vennootschappelijke samenwerking tussen de

vennoten noopt tot een behoorlijke administratie en tot jaarstukken, aan de hand waarvan de afrekening van de financiële resultaten volgens de krachtens overeenkomst of wet geldende verdeelsleutel kan plaatsvinden (TK, 28746, nr. 3, p. 21). In de administratie dienen in ieder geval te worden opgenomen alle transacties ten name van de vennootschap, alle transacties voor rekening van de vennootschap, evenals verrekeningen in verband met dergelijke transacties tussen een vennoot en de vennootschap of de andere vennoten (TK, 28746, nr. 3, p. 21). De besturende vennoten zijn verplicht bedoelde boeken, bescheiden en andere gegevensdragers gedurende zeven jaren te bewaren.

6.2 Inzagerecht

Ieder van de vennoten – dus ook een commanditaire vennoot – is bevoegd de boeken, bescheiden en andere gegevensdragers in te zien. Deze bevoegdheid kan bij overeenkomst aan een vennoot worden onthouden, mits wordt bepaald dat hij inzage kan doen nemen door een door hem aan te wijzen accountant (artikel 7: 814). Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan de situatie, dat een commanditaire vennoot concurrerend werkzaam is (TK, 28746, nr. 3, p. 21). Los van deze regeling heeft iedere vennoot recht op inlichtingen en bewijsstukken die hij redelijkerwijze nodig heeft om zich een oordeel te vormen over de omvang van de gemaakte winst en daarmee van het hem toekomende bedrag (TK, 28746, nr. 3, p. 22).

6.3 Opmaken balans en staat van baten en lasten

Ten minste éénmaal per jaar worden door de besturende vennoten binnen zes maanden na afloop van het boekjaar (in beginsel kalenderjaar), behoudens een in de vennootschapsovereenkomst voorziene verlenging van deze termijn met ten hoogste vijf maanden, de balans en de staat van baten en lasten opgemaakt (artikel 7: 814).

6.4 Vaststellen balans en staat van baten en lasten / afleggen rekening en verantwoording

De balans en de staat van baten en lasten moeten binnen een redelijke termijn na het opmaken daarvan worden vastgesteld door alle vennoten tezamen, of, indien zulks bij de vennootschapsovereenkomst is bepaald, bij een besluit van vennoten (bijvoorbeeld een meerderheidsbesluit of een besluit van alleen zogenaamde senior-partners), of door een of meer derden, mits alle vennoten aan de beraad-

slaging hierover kunnen deelnemen (artikel 7: 814). Bij gelegenheid van het vaststellen van de balans en de staat van baten en lasten kunnen de besturende vennoten hun plicht nakomen om jaarlijks van hun bestuur rekening en verantwoording af te leggen. De bevoegdheid tot vaststelling brengt mee, de bevoegdheid tot het gewijzigd vaststellen van de opgemaakte stukken (TK, 28746, nr. 3, p. 22).

Dat de vaststelling van de jaarstukken moet geschieden binnen een redelijke termijn na het opmaken, vloeit reeds voort uit de redelijkheid en billijkheid die de vennoten bij de uitvoering van de vennootschapsovereenkomst jegens elkaar in acht moeten nemen (TK, 28.746, nr. 3, p. 22).

6.5 Jaarrekeningaspecten

Artikel 2: 360 lid 2 BW bepaalt, dat Titel 9 Boek 2 BW eveneens van toepassing is op een commanditaire vennootschap of een vennootschap onder firma waarvan alle vennoten die volledig jegens schuldeisers aansprakelijk zijn voor de schulden van de vennootschap, kapitaalvennootschappen naar buitenlands recht zijn. Onder kapitaalvennootschappen naar buitenlands recht dienen dan te worden verstaan, die buitenlandse vennootschapsvormen die slechts hun vennootschapsvermogen als waarborg aan derden bieden en waarbij de deelnemers/vennoten/aandeelhouders slechts beperkt aansprakelijk zijn⁴. Artikel 2: 360 lid 2 BW is in het wetsvoorstel niet aangepast aan de nieuwe regeling inzake personenvennootschappen. Aanpassing zal pas plaatsvinden in een afzonderlijke wet bij invoering van de nieuwe regeling (TK, 28746, nr. 3, p. 2). Uitgaande van de strekking van de bepaling kan wel reeds nu worden gezegd, dat Titel 9 Boek 2 BW van toepassing zal gaan worden op elke openbare personenvennootschap die slechts kapitaalvennootschappen naar buitenlands recht als vennoten heeft. Buiten deze situatie zullen – naar nu mag worden aangenomen – andere personenvennootschappen niet onder het bereik komen van Titel 9 Boek 2 BW. In dat geval kan in de vennootschapsovereenkomst worden bepaald, welke normen van toepassing zijn op de inrichting van de balans en de staat van baten en lasten (in de wettelijke terminologie wordt de term ‘jaarrekening’ vermeden). Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen van de Raad voor de Jaarverslaggeving kunnen van overeenkomstige toepassing worden verklaard, maar er kan ook voor een eigen systeem worden gekozen, zolang maar wordt voldaan aan de wettelijke eis dat de rechten en verplichtingen van de vennootschap (en daarmee de rechten en verplichtingen tussen de vennoten) kunnen worden gekend.

7 Winst en verlies; uitkeringen

7.1 Vaststelling aandeel in winst en verlies

Met het vaststellen van de jaarstukken staat het jaarresultaat vast. Het jaarresultaat dient tussen de vennoten te worden verdeeld. Uitgangspunt is, dat iedere vennoot voor een gelijk deel in de winst en in het verlies deelt, ongeacht de waarde van ieders inbreng in de vennootschap (artikel 7: 815). Dit uitgangspunt wijkt volledig af van de huidige regeling, waarbij de waarde van de inbreng van de vennoten wel basis is voor de verdeling van het jaarresultaat. Bij de vennootschapsovereenkomst kan een andere verdeling worden overeengekomen. Zo kan zijn bepaald dat de hoegrootheid van ieders aandeel wordt vastgesteld bij een besluit van vennoten (bijvoorbeeld een besluit van alle vennoten tezamen, een meerderheidsbesluit, of een besluit van zogenaamde senior-partners) met als basis bijvoorbeeld de inbreng of een puntenstelsel, of door een derde. Ook hier dient iedere vennoot in de gelegenheid te worden gesteld aan de beraadslagingen over zulk een besluitvorming deel te nemen (TK, 28746, nr. 3, p. 23).

7.2 Verbod van beding van niet-delen in de winst

Het beding dat een vennoot niet in de winst zal delen, is nietig (artikel 7: 815). De nietigheid van het beding heeft niet de nietigheid van de vennootschap tot gevolg, tenzij het beding een onlosmakelijk onderdeel uitmaakt van de overeenkomst. Ook indien een uitdrukkelijk en nietig beding dat een vennoot niet in de winst zal delen, niet in de overeenkomst is opgenomen, kan de overeenkomst bezien in haar geheel de strekking hebben dat een vennoot stelselmatig niet in de winst zal kunnen delen. Alsdan is ook sprake van een nietige vennootschap (TK, 28746, nr. 3, pp. 24-25). In het huidige recht bestaat een soortgelijke regeling die de zogenaamde 'societas leonina' verbiedt met dien verstande, dat niet wordt uitgegaan van de mogelijkheid van partiële nietigheid, maar dat steeds sprake is van nietigheid van de vennootschapsovereenkomst in haar geheel. Niet nietig is het beding, dat een vennoot niet of slechts tot een bepaald bedrag in het verlies zal delen (artikel 7: 815).

7.3 Uitkeringen

Uitgangspunt is, dat iedere vennoot na de vaststelling van de balans en de staat van baten en lasten recht heeft op uitkering van zijn deel in de winst (artikel 7: 816). Het recht op uitkering ontstaat dus pas met en

door de vaststelling van de balans en de staat van baten en lasten. In de vennootschapsovereenkomst kunnen voorzieningen zijn opgenomen, bijvoorbeeld dat slechts een bepaald percentage wordt uitgekeerd of dat onder bepaalde omstandigheden niets wordt uitgekeerd. Ook al zou de vennootschapsovereenkomst een gehele uitkering toestaan, dan kan onder bijzondere omstandigheden het vorderen van een integrale uitkering in strijd zijn met de redelijkheid en de billijkheid, bijvoorbeeld in het geval van harde noodzaak van een (gedeeltelijke) interne financiering. Indien het aandeel in de winst niet of niet volledig wordt uitgekeerd, wordt door bijboeking van het niet uitgekeerde gedeelte op de kapitaalrekening van de betreffende vennoot diens inbreng verhoogd (TK, 28746, nr. 3, p. 25).

7.4 Aanzuivering van verlies

Bij de vennootschapsovereenkomst kan worden bepaald, dat iedere vennoot gehouden is zijn deel in het verlies aan te zuiveren (artikel 7: 816). Is hieromtrent niets bepaald, dan kunnen de redelijkheid en billijkheid onder bijzondere omstandigheden meebrengen, dat de vennoten hun aandeel in het verlies aanzuiveren. Bijvoorbeeld in geval van een operatie tot sanering van de financiën die in het belang is van iedere vennoot (TK, 28746, nr. 3, p. 26).

7.5 Jaarrekeningaspecten

Met uitzondering wellicht van een commanditair belang, zal een belang van een vennoot in een personenvennootschap doorgaans een deelneming zijn die tegen nettovermogenswaarde moet worden gewaardeerd (paragraaf 3.1). De vennootschapsovereenkomst en/of de wet is dan de basis voor de bepaling van het resultaat deelneming dat de vennoot in zijn eigen winst-en-verliesrekening zal moeten opnemen. Onder omstandigheden dient het aandeel in het resultaat van de vennootschap te worden opgenomen in een wettelijke reserve (artikel 2: 389 lid 6 BW). Rust op een vennoot de verplichting zijn deel in het verlies aan te zuiveren, dan is wellicht RJ 214.231 van toepassing, die in de situatie dat de boekwaarde deelneming nihil is geworden de vorming van een voorziening dan voorschrijft.

8 Aspecten van toe- en uittreding van vennoten

8.1 Uittreding

Indien een vennoot zijn deelname aan de vennootschap aan de andere vennoten opzegt en uittreedt, wordt de vennootschap tussen de andere vennoten

gewoon voortgezet indien althans de vennootschaps-overeenkomst zulks bepaalt (artikel 7: 817).

Is de vennootschap geen rechtspersoon, dan wordt het aandeel van de uittredende vennoot in het vennootschappelijk vermogen toegedeeld aan de overblijvende vennoten (artikel 7: 821). Zij zijn dan gehouden aan de uittredende vennoot een bedrag te betalen dat gelijk is aan de waarde van zijn aandeel. Indien over de waardebepaling niets in de vennootschapsovereenkomst is bepaald, dient de reële waarde van het aandeel op basis van going-concern in aanmerking te worden genomen; de boekwaarde is niet beslissend (TK, 28746, nr. 3, p. 37). Is de waarde negatief, dan is de uittredende vennoot gehouden een bedrag gelijk aan de negatieve waarde aan de vennootschap te vergoeden, tenzij hij niet of slechts gedeeltelijk in de verliezen van de vennootschap deelt, in welk geval de voortzettende vennoten de niet verhaalbare verliezen voor hun rekening moeten nemen (artikel 7: 821).

Is de vennootschap rechtspersoon, dan verkrijgt de uittredende vennoot jegens de voortzettende vennoten een vordering tot uitkering van de waarde van zijn aandeel in de vennootschaprechtspersoon, bepaald op de wijze zoals hiervoor is uiteengezet. In geval van niet verhaalbare verliezen, zal de vennootschap als rechtspersoon de verliezen voor haar rekening moeten nemen (artikel 7: 821).

8.2 Opvolging bij uittreding

Opvolging van een uit de vennootschap tredende vennoot kan alleen met medewerking van alle vennoten geschieden, tenzij in de overeenkomst van vennootschap anders is bepaald (artikel 7: 823). Is de vennootschap geen rechtspersoon, dan wordt het aandeel van de uittredende vennoot in het vermogen van de vennootschap aan de opvolgende vennoot geleverd op de wijze die voor de levering van elk afzonderlijk goed zelf is voorgeschreven. Bij de vennootschap die rechtspersoon is, wordt het aandeel van de uittredende vennoot geleverd door een daartoe bestemde akte (artikel 7: 823). De uittredende vennoot heeft dan recht op een bedrag dat gelijk is aan de waarde van zijn aandeel, zoals die nader in de overeenkomst van vennootschap kan zijn bepaald.

8.3 Aansprakelijkheid na toe- of uittreding

Hiervoor (paragraaf 5) is uiteengezet, in hoeverre een vennoot jegens derden aansprakelijk wordt voor verbintenissen die rechtsgeldig ten laste van de vennootschap zijn ontstaan. Is een vennoot eenmaal aansprakelijk geworden voor verbintenissen van de

vennootschap, dan duurt deze aansprakelijkheid ook na zijn uittreden voort. Gaat het om een uitgetreden vennoot van een openbare vennootschap, dan geldt een bijzondere regeling. Een rechtsvordering tegen de uitgetreden vennoot tot nakoming van verbintenissen waarvoor de vennoot ten tijde van zijn uittreden nog aansprakelijk was, verjaart op het tijdstip dat ook de rechtsvordering tegen de vennootschap verjaart, en in ieder geval door verloop van vijf jaren na de aanvang van de dag volgend op die waarop zijn uittreden in het handelsregister is ingeschreven (artikel 7: 824). Een vennoot die toetreedt of opvolgt, is slechts verbonden voor de verbintenissen die na zijn toetreding of opvolging zijn ontstaan (artikel 7: 824). Deze regel laat onverlet, dat het afgescheiden vermogen respectievelijk het vermogen van de vennootschaprechtspersoon na zijn toetreding of opvolging nog kan worden uitgewonnen voor verbintenissen die vóór zijn toetreding of opvolging zijn ontstaan. Het zal dan afhangen van de inhoud van de toetredings-/opvolgingsovereenkomst of de nieuwe vennoot ter zake van het uitgeoefende verhaal regres heeft op de overige vennoten.

8.4 Jaarrekeningaspecten

Het uittreden uit en het toetreden (opvolging daaronder begrepen) tot een personenvennootschap zal voor jaarrekeningdoeleinden doorgaans zijn aan te merken als het vervreemden of verwerven van een deelneming (artikel 2: 24c lid 2 BW) waarop de vermogensmutatiemethode van toepassing is. De bepalingen van artikel 2: 389 BW en die van RJ 214.2 zijn dus van toepassing. Toepassing van die bepalingen dient te worden gebaseerd op de wet en vennootschapsovereenkomst en eventueel daarop gebaseerde andere overeenkomsten van toe- en uittreding. Tezamen geven ze dus bijvoorbeeld antwoord op de vraag wat de verkrijgingsprijs is van het belang in de personenvennootschap en het resultaat bij afstoting daarvan en of een voorziening moet worden gevormd voor voortdurende aansprakelijkheid na afstoting.

9 Omzetting van OVR/CVR in BV

Een vennootschap kan de volgende ontwikkelingen meemaken: omzetting van maatschap in openbare vennootschap zonder rechtspersoonlijkheid; omzetting van openbare vennootschap zonder rechtspersoonlijkheid in openbare vennootschap met rechtspersoonlijkheid; omzetting van openbare vennootschap met rechtspersoonlijkheid in BV; omzetting van BV in NV. De omgekeerde volgorde, van NV naar uitein-

delijk maatschap, is ook mogelijk (artikel 7: 834). Al deze omzettingen geschieden onder instandhouding van de identiteit van de vennootschap, dus zonder dat bij een omzetting ontbinding van de vennootschap plaatsvindt.

Voor de omzetting van een openbare vennootschap met rechtspersoonlijkheid (daaronder begrepen een commanditaire vennootschap met rechtspersoonlijkheid) in een BV, moet worden voldaan aan een aantal vereisten. Een van die vereisten is, dat de omzetting geschiedt bij notariële akte. Aan de akte van omzetting moet worden gehecht, 'een verklaring van een accountant als bedoeld in artikel 393 lid 1 van Boek 2 BW, waaruit blijkt dat het eigen vermogen van de rechtspersoon op een dag binnen vijf maanden vóór de omzetting ten minste het bedrag belooft van het gestorte deel van het geplaatste kapitaal volgens de akte van omzetting; bij het eigen vermogen mag de waarde worden geteld van hetgeen na die dag uiterlijk onverwijld na de omzetting op aandelen zal worden gestort'. Deze verklaring stemt overeen met die als bedoeld in artikel 2: 183 lid 2 letter b BW, de situatie waarin een rechtspersoon (niet NV) wordt omgezet in een BV.

10 Samenvatting

De voorgestelde nieuwe wettelijke regeling brengt de thans verspreid in de wetgeving opgenomen bepalingen inzake personenvennootschappen bijeen in een nieuwe titel 13 van Boek 7 BW, 'Vennootschap'. De nieuwe wettelijke regeling brengt ook inhoudelijk veranderingen aan in de huidige bepalingen inzake personenvennootschappen. De vennootschap onder firma en de openbare maatschap verdwijnen en de vennoten kunnen kiezen voor een stille vennootschap (maatschap), of een openbare vennootschap met of zonder rechtspersoonlijkheid, of een commanditaire vennootschap als bijzondere vorm van de openbare vennootschap. De nieuwe regeling is dwingend van aard en daarvan kan slechts worden afgeweken als de wet dat toestaat. Het hebben van rechtspersoonlijkheid heeft voor een personenvennootschap slechts beperkte betekenis. De vennootschap staat wat het vermogensrecht betreft met een natuurlijk persoon gelijk, maar er is geen sprake van opheffing of beperking van de privé-aansprakelijkheid van de vennoten.

Hoewel het huidige wetsvoorstel zich daarover niet uitdrukkelijk uitlaat, mag worden aangenomen dat Titel 9 Boek 2 BW van toepassing zal gaan worden op elke openbare personenvennootschap die slechts

kapitaalvennootschappen naar buitenlands recht als vennoten heeft. Andere personenvennootschappen zullen niet onder het bereik komen van Titel 9 Boek 2 BW, zodat in de vennootschapsovereenkomst vrijelijk kan worden bepaald welke normen van toepassing zijn op de inrichting van de balans en de staat van baten en lasten, zolang maar wordt voldaan aan de eis dat de rechten en verplichtingen van de vennootschap (en daarmee de rechten en verplichtingen tussen de vennoten) daaruit kunnen worden gekend.

Ervan uitgaande dat Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen van de Raad voor de Jaarverslaggeving van toepassing zijn of van toepassing zijn verklaard, is een personenvennootschap doorgaans aan te merken als een deelneming die tegen nettovermogenswaarde dient te worden gewaardeerd, of als joint venture. De voorgestelde inbrengregeling, die overigens niet afwijkt van de huidige regeling, heeft dan tot gevolg dat de inbreng in de jaarrekening van de vennootschap bij eerste waardering moet worden verantwoord tegen reële waarde en dat de vennoten in hun jaarrekening wegens hun inbreng proportionele resultaatverantwoording moeten toepassen. De regeling inzake privé-aansprakelijkheid, die in vergelijking met de huidige regeling leidt tot een uitbreiding daarvan, betekent het verantwoorden van 'voorwaardelijke verplichtingen' die niet in de balans worden opgenomen. De regeling inzake vaststelling van ieders aandeel in winst en verlies, die gaat afwijken van de huidige regeling, is tezamen met hetgeen in de vennootschapsovereenkomst is bepaald, basis voor het verantwoorden van resultaat deelneming, een wettelijke reserve deelneming en de mogelijke vorming van een voorziening. De regeling inzake het toe- en uitreden van vennoten – tot nu toe hoofdzakelijk contractueel recht (verblijvens-, overnemings- en toescheidingsbedingen) en dan nu in beginsel wettelijk recht – betekent dan het vervreemden of verwerven van een deelneming met de daaruit voortvloeiende onderwerpen als de bepaling van de verkrijgingsprijs en van het resultaat bij afstoting, of de vorming van een voorziening voor voortdurende aansprakelijkheid na afstoting.

Indien een openbare vennootschap met rechtspersoonlijkheid wordt omgezet in een BV en een accountant gevraagd wordt daarbij een verklaring af te geven, zal hij in het algemeen dezelfde werkzaamheden moeten verrichten als wanneer hij een verklaring afgeeft bij de omzetting van bijvoorbeeld een stichting of een vereniging in een BV. ■

Literatuur

- Asser-Maeijer 2-III, *Vertegenwoordiging en Rechtspersoon*.
- Asser-Maeijer 5-V, *Bijzondere overeenkomsten, Maatschap, Vennootschap onder Firma, Commanditaire Vennootschap*.
- Beckman, H., (2003), Administratie en winst en verlies bij de personenvennootschap, in: *Ondernemingsrecht*, 4, 13 maart, pp. 108-111.
- Eeftink, E., Afstoting, inbreng in joint ventures, interne reorganisatie en splitsing, in: M.N. Hoogendoorn, J. Klaassen en F. Krens (redactie), *Externe verslaggeving in theorie en praktijk*, 's-Gravenhage, Deel II, hoofdstuk 27, pp. 853-898.
- Grapperhaus, F.B.J., (2003), De uittredende vennoot in het nieuwe wetsvoorstel voor de vennootschap, in: *Ondernemingsrecht*, 4, 13 maart, pp. 118-124.
- Mohr, A.L., (2003), Goederenrechtelijke aspecten van de 'openbare vennootschap', in: *WPNR*, jaargang 134, nr. 6524, pp. 213-218.
- Raaijmakers, M.J.G.C., (2003), Reorganisaties van personenvennootschappen in het ontwerp Titel 7.13 NBW, in: *WPNR*, jaargang 134, nr. 6524, pp. 246-253.
- Rechtspersonen, losbladig, Kluwer.
- Raad voor de Jaarverslaggeving, (2002), *Richtlijnen voor de jaarverslaggeving*.

- Slagter, W.J., (2003), Opvolging van vennoten, in: *WPNR*, jaargang 134, nr. 6524, pp. 235-240.
- Tervoort, A.J.S.M., (2003), Het wetsvoorstel personenvennootschappen, in: *Nederlands Juristenblad*, 21 februari, afl 8, pp. 362-370.
- Wezeman, J.B., (2003), Bevoegdheden, aansprakelijkheid en verhaal bij de personenvennootschap nieuwe stijl, in: *Ondernemingsrecht*, 4, 13 maart, pp. 99-104.

Noten

- 1 Zij die kennis willen nemen van juridische beschouwingen over het gehele wetsvoorstel, kunnen de themanummers van *Ondernemingsrecht*, 'Wetsvoorstel personenvennootschappen' (2003-4, 13 maart 2003) en van *WPNR*, 'Personenvennootschappen' (jaargang 134, nr. 6524, 8 maart 2003) raadplegen.
- 2 Asser-Maeijer 2-III, nr. 7.
- 3 Asser-Maeijer 5-V, nr. 371.
- 4 Rechtspersonen (Kluwer), aantekening 1 bij artikel 2: 360.

Opleiding tot Fiscaal Adviseur

Adviseur voor midden- en kleinbedrijf
Recht op beschermde titel FA
Opleiding ontwikkeld door gespecialiseerd instituut

Gevestigde opleiding

- kwalitatief goed onderwijs door ervaren docenten
- snel en intensief in 10 maanden
- 25 interactieve lesavonden

Praktijkgericht

- docenten uit de praktijk
- uitgebreide casusbehandeling

Altijd dichtbij

- samenwerking met een netwerk van Hogescholen
- locaties: Amsterdam, Den Haag, Utrecht, Leeuwarden, Deventer, 's-Hertogenbosch en Sittard

Ook schriftelijk

- schriftelijke opleiding met begeleiding, in eigen tempo

De brochure ligt voor u klaar!

FISCAAL STUDIE- EN DOCUMENTATIECENTRUM....

telefoon: 076 - 59 77 644

e-mail: info@fsdc.nl

fax: 076 - 59 77 645

website: www.fsdc.nl

Colofon

MAB

Uitgegeven in opdracht van de Redactie van het Maandblad voor Accountancy en Bedrijfs-economie door Reed Business Information bv

REDACTIE (* lid kernredactie)

Accountantscontrole

Prof. Dr. A.J. Bindenga *
Prof. Dr. R.J.M. Dassen *
Prof. Dr. H.F.D. Hassink
Dr. P. Klijnsmit
Prof. Dr. R.H.G. Meuwissen
Prof. W.P. Moleveld
Prof. Dr. E.E.O. Roos Lindgreen

Externe Verslaggeving

Prof. Mr. Dr. H. Beckman
Prof. Dr. W.F.J. Buijink
Prof. Dr. D.W. Feenstra
Prof. Dr. M.N. Hoogendoorn * (voorzitter)
Prof. Dr. L.G. van der Tas
Prof. Dr. R.G.A. Vergoossen *
Prof. Dr. Mr. F. van der Wel

Bestuurlijke Informatieverzorging

Prof. Dr. H.P.M. Jägers
Prof. Drs. P.L.A.M. van Kessel
Prof. Dr. W.F. de Koning
Prof. Dr. O.C. van Leeuwen *
Prof. Dr. E.H.J. Vaassen
Prof. Dr. Ph. Wallage * (penningmeester)

Management Accounting

Prof. Dr. Ir. M.H. Corbey
Prof. Dr. T.L.C.M. Groot *
Prof. Dr. G.J. van Helden *
Prof. Dr. J. v.d. Meer-Kooistra
Prof. Dr. B. Versteegen
Prof. Dr. E.G.J. Vosselman
Prof. Dr. Ir. M.J.F. Wouters

Financiering

Dr. D. Bams
Prof. Dr. A.B. Dorsman
Dr. J.H. von Eije
Prof. Dr. A.C.C. Herst *
Dr. S.R.G. Ongena

Organisatie en Management

Prof. Dr. P.G.W. Jansen
Prof. Dr. J. Paauwe
Prof. Dr. J. Strikwerda
Prof. Dr. H.W. Volberda

Overige vakgebieden

Prof. Mr. A.F.M. Dorrestein
Prof. Dr. P.S.H. Leeftang
Prof. Dr. A.C. Rijkers
Prof. Dr. P.S. Zwart

Hoofredacteur

Drs. C.D. Knoops *
telefoon 010-4081324
telefax 010-4089171
e-mail: knoops@few.eur.nl

REDACTIESECRETARIAAT

De Boer Management Support
Mevr. H.P. de Boer
Postbus 8075
9702 KB Groningen
telefoon 050-5274061
telefax 050-5274438
e-mail: deboer@dbms.nl
www.mab-online.nl

AUTEURSINSTRUCTIE

Auteurs die overwegen een bijdrage in te zenden, wordt verzocht kennis te nemen van de aanwijzingen voor auteurs, die bij het secretariaat op aanvraag verkrijgbaar zijn. Het indienen van een conceptartikel wordt geacht in te houden:

- dat de auteur het volledige auteursrecht op het werk bezit;
  - dat het artikel niet eerder, in welke taal dan ook, is gepubliceerd;
  - dat met publicatie geen geheimhoudingsplicht wordt geschonden;
  - dat het – na publicatie – niet zonder toestemming van de redactie elders, al dan niet in vertaling, zal worden gepubliceerd.
- Boeken ter recensie en alle andere stukken voor de redactie zende men aan het redactie-secretariaat.

© Auteursrecht voorbehouden

Behoudens de door de wet gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden veeelvoudigd en/of openbaar gemaakt zonder schriftelijke toestemming van de redactie, die daartoe door de auteur(s) met uitsluiting van ieder ander is gemachtigd.

Aan de totstandkoming van deze uitgave is de uiterste zorg besteed. Voor informatie die nochtans onvolledig of onjuist is opgenomen, aanvaarden auteur(s), redactie en uitgever geen aansprakelijkheid. Voor eventuele verbeteringen van de opgenomen informatie houden zij zich graag aanbevolen.

BUREAU-REDACTIE

Reed Business Information bv
Mevr. M. Keyzer
telefoon 020-5159776
telefax 020-5159717
e-mail: marianne.keyzer@reedbusiness.nl

ADVERTENTIES

Reed Business Information bv
Erwin Hoogstraten
telefoon 020-5159619
telefax 020-5159633
e-mail: erwin.hoogstraten@reedbusiness.nl
www.mab-online.nl

ADVERTENTIES ARBEIDSMARKT

Telefoon 020-5159436
Telefax 020-5159433

ABONNEMENTEN

Wij verzoeken u alle correspondentie met betrekking tot de abonnementsadministratie, zoals adreswijzigingen enz., te versturen aan: Reed Business Information bv
Afdeling Klantenservice
Postbus 808
7000 AV Doetinchem
telefoon 0314-358358
e-mail: klantenadministratie@reedbusiness.nl
www.reedbusiness.nl

Men abonneert zich voor de gehele jaargang. Dat kan via www.mab-online.nl. Verschijnt 10x per jaar. Abonnement per jaar € 92,50 exclusief btw. De verzendtoeslag voor België bedraagt € 6,17 en voor de Nederlandse Antillen en overige landen € 18,84. Studentenabonnement € 35 inclusief btw, mits men is ingeschreven bij de – NIVRA-opleiding of de – Economische faculteit van een der universiteiten voor het doctoraal/accountantsexamen. Losse nummers € 10,07 excl. BTW.

Het abonnement kan bij elk nummer ingaan, doch slechts worden beëindigd indien schriftelijk vóór 1 november van de lopende jaargang is opgezegd. Bij niet-tijdige opzegging wordt het abonnement automatisch met een jaar verlengd.

ISSN 0924-6304

Nederlands
uitgeversverbond
Groep uitgevers voor
vak en wetenschap

HOI
2003
TIJDSCHRIFTEN

 Reed Business
Information